

MEVZUAT KRONİĞİ

Kamu Hukuku

MEVZUAT KRONİĞİ

Hazırlayan : Prof. Dr. ÖZTEKİN TOSUN

§ — 1. CEZA HUKUKU

1 — Hava korsanlığı

4 mayıs 1975 tarihli ve 15226 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış 1888 ve 1889 tarihli kanunlarla Türkiye iki milletlerarası Sözleşmeye katılmıştır. Bu sözleşmelerden ilki «Sivil Havacılık Güvenliğine karşı kanun dışı eylemlerin önlenmesine ilişkin 23 eylül 1971 tarihli Montreal sözleşmesi», öteki «Uçaklarla işlenen suçlar ve diğer bazı eylemlere ilişkin 14 eylül 1963 tarihli Tokyo sözleşmesi»'dir.

Bu ikinci sözleşme 29 kasım 1975 tarihli ve 15427 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmıştır. Bu sözleşmede uçaklara karşı işlenen suçlar, bunlara teşebbüs ve suç ortaklığı konusunda açıklık vardır. Bu suçları işleyenlerin ya geriverilmesi veya o ülkede cezalandırılması önerilmektedir (m. 7).

2 — Suçluların geriverilmesi

11 ağustos 1975 tarihli ve 15323 sayılı Resmî Gazetede «Türkiye Cumhuriyeti ile Haşimi Ürdün Krallığı arasında suçluların geriverilmesi ve ceza işlerinde karşılıklı adli yardımlaşma sözleşmesi» yayınlanmıştır. Sözleşme 32 maddeyi kapsamaktadır.

3 — Müsadere

24 mayıs 1975 tarihli ve 15245 mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış 1894 sayılı Gümrük kanununu değiştiren kanun müsadere konusunda hüküm getirmiştir. Buna göre (m. 24), her çeşit kaçak eşya, alet ve taşıma vasıtaları hakkında, müsadere kararı kesinleştikten sonra 141. madde hükümleri uygulanmalıdır; ancak çabuk bozulmak, telef olmak tehlikesine maruz bulunan veya saklanması masraf ve külfeti veya tehlikeyi müstelzim olan kaçak eşya, alet ve taşıma vasıtaları hakkında müsadere kararlarının kesinleşmesi beklenmeden aynı madde hükümleri uygulanabilir.

§ — 2. CEZA MUHAKEMESİ HUKUKU

1 — Hâkimlik mesleği

23 mart 1975 tarihli ve 15186 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış 1871 sayılı kanunla 2556 sayılı Hâkimler Kanununa bazı değişiklikler getirilmiştir.

Bu değişikliklerden biri staja, ötekisi maaşa ilişkindir.

Avukatlık stajının mahkemelerde yapılan kısmı, hâkim stajında geçmiş sayılmaktadır; böylece avukatlık stajı yapmış kişi sonradan hâkim olmak istediğinde bu avukatlık stajı tamamen yanmamakta, mahkemelerde geçen kısım hâkimlik stajına sayılmakta, sadece avukat yanında geçen kısım yanmaktadır. Avukat olacaklar ile hâkim olacaklar arasında mahkeme stajı bakımından fark olmadığı gözönünde tutulursa, bu hüküm yerindedir.

Maaşa ilişkin hüküm de yurt içinde veya dışında doktora öğrenimi yapma durumunda bir üst dereceye hak kazanma bakımından görünmektedir. Doktor sıfatını kazanmışlar bir üst dereceye tayin olunmakta, meslekte iken doktora yapanlar bir üst dereceye yükseltilmektedirler. Bir üst derece, üç yılda alındığına göre, doktora yapmış kişi üç yıl kazanmaktadır, denebilir. Doktora yaparken, lisans semineri, doktora semineri, yazılı ve sözlü sınavlar, tez savunması aşamalarının uygulamada en az beş yılı almakta olduğu gözönünde tutulursa, derece kazanmak için doktora yapmaya kalkışılacağı düşünülemez.

2 — Uzmanlaşmış yargılama makamları

11 ekim 1975 tarihli ve 15380 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış Anayasa Mahkemesi kararı ile 1773 sayılı «Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve yargılama usûlleri hakkında kanun»'un tümü iptal edilmiş ve iptal kararının da kararın Resmî Gazetede yayınlandığı günden başlayarak bir yıl sonra (yani 11 ekim 1976'da) yürürlüğe girmesi kabul edilmiştir.

Anayasa Mahkemesi 1 ve 6. maddelerin üzerinde Cumhuriyet Senato'sunda görüşme açılmaksızın oylamaya gidilmesini İçtüzüğe ve Anayasaya aykırı bulmuştur. Yüksek Mahkemeye göre, Anayasa kanun tasarıları ve tekliflerinin görüşülmesini istemektedir (AY. m. 92); görüşme açılmamışsa, bu hüküm yerine getirilmemiş demektir. Bu görüşme İçtüzüğün 73 ve 74. maddelerinde gösterilen biçimde yapılmamıştır. Bu yüzden biçim yönünden iptali gerektirir bir aykırılık olduğu kabul edilmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemelerinin kuruluşu ve bunlara atama ile ilişkin iki madde iptal edilince, kanunun öteki hükümlerinin de uygulama alanı kalmamıştır; 44 sayılı kanunun 28. maddesi gereğince bunların da iptali gerekmiştir.

Hemen iptalin bir boşluk oluşturduğu ve bu boşluğun kamu düzenine ters etki yapacağı kabul edilerek iptal kararının bir yıl süre sonra yürürlüğe girmesi kabul edilmiştir.

3 — Üniversitelerde arama

3 aralık 1975 tarihli ve 15431 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış Anayasa Mahkemesi kararı ile Üniversiteler kanununun 66. maddesinde yer alan, Kolluğun, davet veya izin almadan Üniversiteye girmesi Anayasaya uygun kabul edilmiş, fakat, «Bu takdirde giriş sebebinin niteliğine göre ilgili Üniversite rektörlüğü veya bağımsız Fakültelerin dekanlığı teşebbüsten haberdar edilebilir» biçimindeki hüküm anayasaya aykırı görülmüştür. Karar kolluğun takdir hakkı bulunduğunu kabul etmektedir; kanımızca bu takdir hakkı girip girmeme bakımından olmalıdır. Girip girmeme bakımından kullanılan takdir hakkından sonra, Anayasa mahkemesi haber vermeyi zorunlu görmektedir. Gerekçede, böyle bir tutumun «üniversite bi-

lim ve yönetim özerkliği ilkelerinin özünü ortadan kaldıracak bir uygulama olanağını ortaya» koyduğu açıklanmakta, «Esasen tamamen aynı nitelikte bulunan bir hüküm başka bir dava nedeniyle daha önce Anayasa Mahkemesince iptal edilmişti» denerek 1559 sayılı Polis vazife ve salâhiyet kanununda değişiklik yapılması hakkındaki 26.3.1973 günlük 1775 sayılı kanun, m. 4 hakkında verilmiş ve 14 Eylül 1974 tarihli ve 15006 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış Anayasa Mahkemesi kararına işaret edilmektedir.

4 — Tutuklu veya hükümlü işçiye yardım

7 ağustos 1975 tarihli ve 15319 sayılı Resmî Gazetede «Yabancı ülkelerde çalışan Türk işçileriyle eş ve çocuklarının sosyal, ekonomik, kültürel ve diğer çeşitli ihtiyaçlarının zaruret görülen hallerde karşılanmasına dair yönetmelik» yayınlanmıştır. Bu yönetmelik «Çalışma Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri» hakkında 4841 sayılı kanuna 364 sayılı kanunla eklenen Ek 9. maddeye dayanmaktadır.

Yönetmeliğin 10. maddesine göre, «İşçinin herhangi bir sebeple tutuklanması veya hükümlülüğü halinde kendisine çalışma müşavirliği veya ataşeliği tarafından uygun görülecek zamanlarda ... takdir edilecek çok zorunlu yiyecek ve giyecek ihtiyaçları aynı yardım olarak karşılanabilir. Bu yardımlar işçi başına yılda 750 lirayı geçemez. ... Geçim sıkıntısına düştüğü anlaşılan ... eş ve çocuklarına ... geçim yardımı işlemiş haftalık olarak ödenir. Anılan yardım en çok 30 gün için verilir ... eş ve çocuklarının Türkiyeye kesin dönüş istemeleri halinde, Türkiyedeki ikametgâhlarına kadar en ucuz taşıt araçlarının bilet tutarı kısmen veya tamamen karşılanabilir...»

5 — Sonkararların kesinleşmeden uygulanması

24 Mayıs 1975 tarihli ve 15245 mükerrer sayılı Resmî Gazetede 1894 sayılı kanunla Gümrük kanununun bazı maddeleri değiştirilmiştir. Bu arada müsadere hakkında hükümler konmuştur. Müsaderesine karar verilmiş eşyanın karar kesinleştiğinde satışa çıkarılması kabul edilmiş, ancak, bu eşya çabuk bozulmak, telef olmak tehlikesine maruz ise veya saklanması masraf, külfet veya tehlike

arzediyorsa, müsadere kararı kesinleşmeden de 141. maddeye göre satışa imkân verilmiştir.

Suç muhakemesinde mahkûmiyet kararlarının kesinleşmeden yerine getirilmemesi kuralı vardır. Bu hüküm müsadere cezasının kesinleşmeden yerine getirilmesi yönünde çok az rastlanan istisnalardan biri olarak görülmektedir.